

Asia: VN/13551/2019

Valtioneuvoston periaatepäätös Kiertotalouden strategisesta ohjelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtioneuvoston periaatepäätös Kiertotalouden strategisesta ohjelmasta

Viite: VN/13551/2019

Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää seuraavat huomiot esityksestä:

Aihe on erittäin tärkeä, ja kiertotalouteen siirtyminen on välttämätöntä muun muassa luonnonvarojen riittävyyden ja ilmastonmuutoksen torjumisen kannalta. Se kuitenkin vaatii yhteiskunnan tukea, mitä kyseessä olevalla ehdotuksella pyritään tarjoamaan. Kuluttajaliitto pitää ehdotettua ohjelmaa tarpeellisena ja kannattaa sen tavoitteita.

Kuluttajaliitto haluaa erityisesti nostaa esiin kuluttajien aseman ehdotetussa ohjelmassa. Kuluttajien rooli kiertotaloudessa on erittäin tärkeä, ja kiertotalous vaatii kuluttajien sitoutumista ja aktiivista osallistumista toimiakseen. Tämä on tunnistettu ohjelmassa. Kuluttajaliitto kannattaa ehdotuksessa esitettyjä keinoja, joilla pyritään parantamaan kuluttajien osallisuutta kiertotaloudessa, mutta toivoo niiden täsmentämistä.

Kuluttajilta vaaditaan asennemuutosta, jotta ohjelman tavoitteet voisivat toteutua. Osa kuluttajista suhtautuu jo positiivisesti kiertotalouteen ja haluaa omilla toimillaan edistää sitä, mutta osa kuluttajista vielä vieroksuu ajatusta kiertotaloudesta. Heitä tulee tiedottaa ja kannustaa sekä tuoda esiin konkreettisia hyötyjä, joita he voivat kiertotaloudesta saada. Muutokseen tulee pyrkiä kannustimilla, ei pakottamalla. Ihanteellista olisi, jos kuluttajat pääsisivät itse vaikuttamaan asioihin

ja siihen, miten he osallistuvat kiertotalouteen. Asennemuutos ei tapahdu pakottamalla, vaan sitouttamalla kuluttajat toimimaan eri tavalla heidän omalla päätöksellään.

Ohjelmassa esitetään, että kuluttajien tietoisuutta kiertotaloudesta tulee lisätä. Yhtenä keinona tähän voisi olla esimerkiksi pakkausmerkintöjen käyttäminen. Siten kuluttaja voi saada lisää tietoa erityisesti omien kulutusvalintojensa ympäristövaikutuksista. Kuluttajaliitto kuitenkin muistuttaa, että ympäristövaihtamiseksi ei saa käyttää harhaanjohtavasti, ja niiden on oltava todistettavissa sekä perustuttava puolueettomiin ja yhdenmukaisiin selvityksiin ja laskentamalleihin.

Asennemuutos ja tiedottaminen eivät yksinään kuitenkaan riitä. Kuluttajaliitto painottaa, että kun tavoitellaan näin isoa systeemistä muutosta nykyisestä talousmallista, tulee keskittyä ihmisten arjen keskeisiin asioihin. Ne ovat keinoja, joilla voidaan saada oikea muutos aikaan. Kuluttajat eivät aina toimi rationaalisesti tai arvojensa mukaan, vaan heidän valintojaan ohjaavat myös hinta, saatavuus ja tutut käyttäytymistavat. Uusien, kiertotalouden mukaisten valintojen tekeminen tulee tehdä kuluttajille mahdollisimman helpoksi. Kiertotalouden mukaisten tuotteiden ja palveluiden tulee olla saavutettavia, vähintään yhtä laadukkaita kuin muutkin tuotteet ja palvelut eikä niiden hinta saa olla korkeampi. Jos esimerkiksi kierrätyspisteitä ei ole lähellä tai tuotteen korjaamista halvemmaksi tulee ostaa uusi tuote, ei kuluttajalla ole käytännön kannustinta kierrättää tai korjauttaa tuotetta.

Tämän takia tarvitaan sekä tukea muilta tahoilta, kuten kunnilta ja yrityksiltä, että sääntelyä. Esimerkiksi tuotteiden pitkäikäisyyden takaaminen lainsäädännöllä on tarpeen. Kuluttajaliitto kannattaa palvelullistamiselle ja muille tavaroiden omistamista korvaaville palveluille lainsäädännön ja verotuksen asettamien esteiden selvittämistä ja purkamista. Verotuksella voidaan vaikuttaa kuluttajien käytökseen. Kuluttajaliiton selvityksen mukaan kuluttajat kannattavat ympäristöperusteisten verojen asettamista siten, että ympäristöystävällisiä tuotteita verotettaisiin vähemmän kuin ympäristölle haitallisia tuotteita.

Kuluttajaliitto haluaa kiinnittää huomiota siihen, että siirtymä kiertotalouteen ei saa aiheuttaa kohtuutonta haittaa kuluttajille. Kuluttajat eivät myöskään saa joutua epäyhdenvertaiseen asemaan esimerkiksi taloudellisen tilanteensa tai asuinpaikkansa vuoksi. Esimerkiksi kaupunkien ja maaseutujen tarpeet ovat erilaiset eivätkä samat ratkaisut sen takia välttämättä toimi molemmissa. Tarvittaessa muutoksissa aiheutuneet kustannukset tulee kompensoida heikoimmassa asemassa oleville.

Ehdotetussa ohjelmassa on suunnitelma ohjelman seurannasta. Seuranta ja kehittämistarpeiden arviointi on välttämätöntä ja ohjelmaa tulee tarvittaessa päivittää. Kuluttajaliitto toivoo tavoitteiden ja keinoja konkretisoituvan entisestään ohjelmassa esitetystä.

Saari Anni
Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry